

Koronavirüs Pandemisinin Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Kalitesi Düzeyine Etkisi

The Effect of the Coronavirus Pandemic on the Level of Quality of Life of University Students

Tuğba SOLMAZ,¹ Yunus Emre KUYUCU²

ÖZ

Amaç: Bu araştırma, koronavirüs pandemisinin üniversite öğrencilerinin yaşam kalitesi düzeyine etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel türdedir. Çalışmanın verileri anket formu ve Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği Kısa Formu kullanılarak elektronik ortamda çevrim içi toplanmıştır. İstatistiksel analizde frekans ve yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri ve verilerin dağılım özelliklerine göre t-testi, Mann Whitney-U ve ANOVA testi kullanılmıştır. İstatistiksel karşılaştırmada anlamlılık değeri $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $20,6\pm 32$ olup, çoğunluğu (%68,8) kadındır. Çalışmaya katılan 241 öğrencinin cinsiyet, medeni durum ve kronik hastalık durumlarına göre yaşam kalitesi düzeylerinde anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($p>0,05$). Katılımcıların gelir durumu ve yaşadıkları yer ile yaşam kalitesi fiziksel, çevresel ve ulusal alan alt boyutları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Sonuç: Bu çalışmada, pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinde yaşam kalitesi düzeyinin düşük olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19; Öğrenci; Pandemi; Yaşam Kalitesi.

ABSTRACT

Aim: This study was conducted to evaluate the impact of the coronavirus pandemic on the quality-of-life level of university students.

Method: The research is descriptive and cross-sectional. The study of data was collected online using a questionnaire form and the World Health Organization Quality of Life Scale Short Form. In statistical analysis, frequency and percentage, mean and standard deviation values and t-test, Mann Whitney-U and ANOVA tests were used according to the distribution characteristics of the data. In statistical comparison, the significance value was accepted as $p<0.05$.

Results: The mean age of the students participating in the study was 20.6 ± 3.2 and most of them (68.8%) were women. No significant difference was observed in the quality-of-life levels of 241 students participating in the study according to gender, marital status and chronic disease status ($p>0.05$). It has been determined that there was a statistically significant difference between the income status and place of residence of the participants and quality of life physical, environmental and national space sub-dimensions ($p<0.05$).

Conclusion: In this study, it was determined that the level of quality of life was low in university students during the pandemic process.

Keywords: Covid-19, Student, Pandemic, Quality of Life.

Giriş

Covid-19 pandemisi 2019 yılında Çin'in Wuhan şehrinde tespit edilen bir solunum yolu has-

talığıdır ve (2019nCoV) şeklinde tanımlanmıştır (1). Koronavirüs kaynaklı ortaya çıkan salgınlar değerlendirildiğinde ise Covid-19'un

Geliş Tarihi/Received: 17.03.2024 **Kabul Tarihi/Accepted:**08.09.2024 **Çevrimiçi Yayın Tarihi/Available Online**

Date:31.10.2024 **DOI:** 10.57224/jhpr.1454498.

¹Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelikte Öğretim Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye. tugbasolmaz.gou@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-0574-0035.

²Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tıp Fakültesi, Temel Tıp Bilimleri Bölümü, Tokat, Türkiye. kuyucuemre@hotmail.com ORCID ID: 0000-0001-8808-1287.

Sorumlu yazar/Correspondence: Tuğba SOLMAZ

Cite this article as: Solmaz, T., Kuyucu, Y. E., Koronavirüs Pandemisinin Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Kalitesi Düzeyine Etkisi. J Health Pro Res 2024;6(3):177-183.

öteki koronavirüs vaka raporlarına göre etkisinin daha çok olduğu bildirilmektedir ve Dünya Sağlık Örgütü pandemi şeklinde ifade etmiştir. Pandemiler dünyada yönetim ve hayat tarzı çetirlerini ortaya çıkaran ve küresel zararlara yol açan sağlık sorunları olarak görülmektedir ve 2020 yılının Ocak ayından itibaren dünya genelinde salgın oluşturarak önemli ölçüde halk sağlığına problemine neden olmuştur (2,3,4,5). Sosyal, ekonomik ve siyasal düzeyde etkileri olmakla birlikte insan sağlığı üzerinde de olumsuz etkilere yol açmaktadır. Bu durum hastalığa yol açan virüsün enfeksiyon yapma kabiliyetine, virülansına, toplumun bağışıklık düzeyine, kişilerin yaşam tarzına, ekonomik durumuna, ülkeler ve şehirler arasındaki yolculuğun kolaylığına, iş yaşamındaki risk faktörlerine, sunulan sağlık hizmetlerinin kalitesine ve iklime bağlı olarak değişiklik göstermektedir (5). Ayrıca, hastalığın izolasyon ve sokağa çıkma kısıtlamaları başta olmak üzere alınan çeşitli önlemler, insanlardan uzaklaşma, kişilerarası etkileşimde azalma, gündelik faaliyetlerde farklılaşma gibi birtakım davranış değişikliklerine de yol açtığı görülmektedir. Bu süreçte aile içi sorumluluklarda artma ve yaşam kalitesinin olumsuz yönde etkilenmesi de yaşanan diğer sorunlar arasındadır (6,7).

Yaşam kalitesi, bireyin fiziksel hareketlerini, ruhsal durumunu, aile içi ve aile dışında sosyal iletişimini, çevredeki etkilenme seviyesini ve bu faktörlerden kişinin işlevsel yönden etkilenmesini içine almaktadır (8). Sağlıklı kişilerde yaşam kalitesinden bahsedilirken hasta olma durumundan uzak, yaşamdan keyif alan, sosyal hayatında hareketli kişiler düşünölmelidir (9). Bu sebeple Covid-19 salgın dönemi boyunca pandemiye bağlı olarak yaşam faktörlerinde zorunlu bir değişim olması, kişilerin toplumdan uzak bir şekilde evinden dışarı çıkamaması, toplumsal etkileşimlerinin etkilenmesi ve bu durumun süresi hakkında net bir durum olmaması yaşam kalitelerini de etkilemektedir (10). Gerek eğitimin uzaktan yapılması, gerekse yaşanan pandemi süreci öğrencilerin sedanter yaşam tarzlarında artışa neden olmaktadır. Bu durum ise öğrencilerin yaşam kalitelerinin olumsuz yönde etkilenebileceğini düşündürmektedir (11). Bu araştırma, koronavirüs pandemisinin üniversite öğrencilerinin yaşam kalitesi düzeyine etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma Sorusu

Koronavirüs pandemisi üniversite öğrencilerinin yaşam kalitesini etkiler mi?

Gereç ve Yöntem

Tanımlayıcı ve kesitsel türde olan bu araştırmanın evrenini, Türkiye’de Karadeniz Bölgesinde bir devlet üniversitesinin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu (SHMYO)’nda 2022-2023 yılında eğitim-öğretim gören öğrenciler oluşturmuştur (n=350). Örneklem seçimine gidilmemiş olup evrenin %66.0’sına (n=231) ulaşılmıştır.

Çalışmanın yapıldığı SHMYO’da öğrenim gören, iletişim engeli olmayan ve çalışmaya katılmaya gönüllü öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir. Anket formunda cevaplanmamış soru bırakan ve gönüllü olmayan öğrenciler araştırmanın dışında bırakılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri; sosyodemografik değişkenlerin yer aldığı Google forms uygulaması kullanılarak oluşturulan anket formu ve Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği Kısa Formu kullanılarak elektronik ortamda çevrimiçi toplanmıştır. Anket formu; araştırmacıların ilgili literatürü inceleyerek oluşturdukları bu form öğrencilerin sosyodemografik ve tanıtıcı özelliklerini içeren altı sorudan oluşmaktadır (3,11,15).

Yaşam Kalitesi Ölçeği Kısa Form; Dünya Sağlık Örgütü tarafından geliştirilmiştir. Formun amacı, bireyin iyi olma durumunu ölçmesi ve kültürler arasında kıyaslama yapabilmesidir. Dört ayrı düzeyde yaşam kalitesini değerlendirmeyi sağlamaktadır. Ölçek “fiziksel, ruhsal, sosyal, çevresel ve ulusal” olmak üzere beş alanı ve genel yaşam kalitesi ile genel sağlık durumu ile alakalı sorular ile toplam 27 tane soru içermektedir. Ölçeğin türü 5’li likerttir. Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Değerlendirme Grubu (1998) ölçek için güvenilirlik katsayısını “fiziksel” 0.80; “ruhsal”, 0.76; “sosyal” 0.66 ve “çevresel” boyut için 0.80 olarak saptamıştır. Ölçek ile ilgili Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Eser ve arkadaşları (1999) tarafından yapılmıştır. Türkçe uyarlaması yapılan ölçekte güvenilirlik katsayısı ise “fiziksel” 0.83; “ruhsal” 0.66; “sosyal” 0.53 ve “çevresel” ve “ulusal” boyut için 0.73 olarak tespit edilmiştir. Her bir alan, birbirinden bağımsız olarak kendi alanındaki yaşam kalitesini ifade ettiği için, alan puanları 4-20 arasında hesaplanmaktadır. Puan arttıkça yaşam kalitesi artmaktadır (12). Bu çalışmada ise yaşam kalitesi ölçek boyutları güvenilirlik değerleri “fiziksel” 0.55; “ruhsal” 0.58; “sosyal” 0.42; çevresel 0.84 ve “ulusal” boyut için 0.77 olarak elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Veriler SPSS 25.0 paket programında değerlendirilmiştir. Değişkenlere normallik ve homojenite varsayımı için Kolmogorov Smirnov (K-S) in homojenliği ön şartını yerine getiren verilerin testleri uygulanmıştır. Normallik ve varyanslar analizi parametrik, bu şartları yerine getirmeyen veriler ise nonparametrik testlerin kullanılması ile hesaplanmıştır. Verilerin analizinde frekans ve yüzde, ortalama ve standart sapma değerlendirmeleri yapılmış olup, verilerin dağılım özelliklerine göre t-testi, Mann Whitney-U ve ANOVA testi kullanılmıştır. Ayrıca, çalışmada elde edilen yaşam kalitesi düzeylerinin birbiri ile ilişkisi de yine Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. Yapılan tüm hesaplamalar ve yorumlar için istatistiksel anlamlılık $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Etik İzin

Araştırmanın etik uygunluğu için Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan 16.02.2023 tarihli 03/01-33 numaralı toplantıda onay alınmasının ardından çalışmaya başlanmıştır. Çalışma, Helsinki Bildirgesi ilkelerine uygun şekilde yürütülmüştür. Anket formunun başında çalışma hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir ve çalışmaya gönüllü katılım için zorunlu onay sekmesi yer eklenmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma verileri Google formlar aracılığıyla öğrencilerden öz bildirim yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın sonuçları örneklem grubunu kapsamaktadır ve tüm öğrencilere genellenemez.

Bulgular

Katılımcıların yaş ortalaması 20.6 ± 3.2 olup %68.8'inin cinsiyeti kadın, %97.7'sinin bekar, %50.2'sinin gelir durumunu orta olarak tanımladığı, %98.3'ünün ailesiyle birlikte yaşadığı ve %91.3'ünün herhangi bir kronik hastalığının olmadığı saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 2'de öğrencilerin bazı tanımlayıcı özelliklerine göre yaşam kalitesi ölçeği alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması verilmiştir. Buna göre; çalışmada öğrencilerin yaşam kalitesi fiziksel, ruhsal ve ulusal alt boyut puan ortalamaları düşük bulunmuştur. Öğrencilerin yaşam kalitesi fiziksel alan alt boyut puan ortalamaları gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Gelir durumu az alan öğrencilerin fiziksel alandaki yaşam kalitelerinin gelir gidere denk ya da fazla olan öğrencilere göre daha düşük olduğu belirlenmiştir ($F=4.933$, $p<0.05$). Gelir durumu az alan öğrencilerin çevresel alandaki yaşam kalitelerinin gelir gidere denk ya da fazla olan öğrencilere göre daha düşük olduğu belirlenmiştir ($F=12.668$, $p<0.001$). Gelir durumu az alan öğrencilerin ulusal alandaki yaşam kalitelerinin geliri gidere denk ya da fazla olan öğrencilere göre daha düşük olduğu belirlenmiştir ($F=12.362$, $p<0.001$).

Tablo 1: Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı (n=231)

Özellikler	n	%
Yaş, Ort.±SS: 20.6 ±3.2		
Cinsiyet		
Kadın	159	68.8
Erkek	72	31.2
Medeni durum		
Evli	5	2.2
Bekar	226	97.8
Gelir durumu		
Gelir giderden az	98	42.4
Gelir gidere denk	116	50.2
Gelir giderden fazla	17	7.4
Yaşanılan yer		
Aile ile birlikte	227	98.3
Yalnız	4	1.7
Kronik Hastalık Durumu		
Evet	20	8.7
Hayır	211	91.3

Ort: Ortalama SS: Standart Sapma

Öğrencilerin yaşam kalitesi ulusal alan boyutu kalınan yere göre de anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ailesi ile kalan öğrencilerin çevresel alandaki yaşam kaliteleri yalnız yaşayan öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$).

Yaşam kalitesi ölçeği alt boyut puan ortalamaları bireylerin cinsiyetine, medeni durumlarına ve kronik hastalık durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$)(Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Yaşam Kalitesi Ölçeği Alt Boyut Puan Ortalamalarının Dağılımı

Özellikler	Fiziksel Ort±SS	Ruhsal Ort±SS	Sosyal Ort±SS	Çevresel Ort±SS	Ulusal Ort±SS	
Cinsiyet	Kadın (n=159)	7.06±2.42	11.56±2.59	22.14±4.08	18.48±3.50	13.93±2.90
	Erkek (n=72)	6.93±2.52	11.46±2.95	21.75±3.60	18.15±3.62	13.67±3.07
Test	t	0.376	0.277	0.694	0.665	0.619
	p	0.708	0.782	0.488	0.507	0.537
Medeni Durum	Bekar (n=5)	5.87±1.73	10.24±3.27	23.6±2.61	17.73±1.53	13.6±1.36
	Evli (n=226)	7.04±2.45	11.56±2.69	21.98±3.96	18.39±3.56	13.85±2.98
Test	Z	1.301	0.969	0.953	0.824	0.570
	p	0.193	0.333	0.341	0.410	0.569
Gelir Durumu	Gelir giderden az (n=98)	6.44±2.9 ^(a)	11.25±2.95	21.53±4.5	17.09±3.69 ^(a)	12.78±3.11 ^(a)
	Gelir gidere denk (n=116)	7.47±2.01 ^(b)	11.65±2.46	22.52±3.39	19.39±3.12 ^(b)	14.67±2.56 ^(b)
	Gelir giderden fazla (n=17)	7.22±1.51 ^(ab)	12.33±2.73	21.41±3.66	18.9±2.97 ^(ab)	14.42±2.61 ^(ab)
Test	F	4.933	1.390	1.903	12.668	12.362
	p	0.008*	0.251	0.152	<0.001	<0.001
Yaşanılan Yer	Aile ile (n=227)	7.04±2.42	11.55±2.7	22.04±3.92	18.43±3.51	13.91±2.92
	Yalnız (n=4)	5.67±3.94	10.4±2.69	21±5.29	15.17±3.82	10.43±3.04
Test	Z	0.531	0.834	0.287	1.759	2.119
	p	0.596	0.404	0.774	0.079	0.034
Kronik Hastalık Durumu	Evet (n=20)	6.53±2.63	10.48±2.91	20.7±2.99	17.4±3.48	13.11±3.07
	Hayır (n=211)	7.06±2.43	11.63±2.67	22.14±4	18.47±3.53	13.91±2.94
Test	t	0.923	1.826	1.572	1.298	1.162
	p	0.357	0.069	0.117	0.195	0.247

* Ort: Ortalama SS: Standart Sapma t: Bağımsız Örneklem t testi, Z: Mann Whitney U Testi, F: Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)

** a-b: Aynı harfe sahip gruplar arasında fark yoktur.

Katılımcıların yaşam kalitesi alt boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde; fiziksel, ruhsal, sosyal, çevresel ve ulusal alanların birbiriyle anlamlı ($p<0.01$) ve pozitif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Fiziksel alan ile sosyal alan, ruhsal alan ile sosyal alan, sosyal alan ile çevresel alan ve sosyal alan ile ulusal alan arasında ise orta düzeyde anlamlı ($p<0.01$), pozitif yönde bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir (Tablo 3).

Tartışma

Bu çalışma, koronavirüs pandemisinin üniversite öğrencilerinin yaşam kalitesi düzeyine etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Covid-19 pandemisi hem toplumdan uzak bir hayata bağlı olma hem de yaşanan sağlıkla ilgili kaygılara bağlı olarak üniversite öğrencilerinin yaşam kalitelerinin etkilendiği bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır (13).

Tablo 3. Yaşam Kalitesi Ölçeği Alt Boyutları Korelasyon Değerleri

		Ruhsal	Sosyal	Çevresel	Ulusal
Fiziksel	r	0.518	0.372	0.613	0.595
	p	<0.001	<0.001	<0.001	<0.001
Ruhsal	r		0.444	0.597	0.594
	p		<0.001	<0.001	<0.001
Sosyal	r			0.470	0.464
	p			<0.001	<0.001
Çevresel	r				0.982
	p				<0.001

r: Pearson Korelasyon Katsayısı

Araştırmada öğrencilerin yaşam kalitesi alt boyut puanlarına göre en yüksek puan ortalaması sosyal alan iken; fiziksel alan ise ortalama puanın altında olup ölçekteki en düşük puana sahip alan olarak belirlenmiştir. Moritz ve arkadaşlarının (2016) benzer bir çalışmasında da yaşam kalitesi boyutları arasında en yüksek puana sahip alanın sosyal alan olduğu ve en düşük puana sahip alanın ise fiziksel alan olduğu saptanmıştır (14). Pandemi sürecinde izolasyon, sokağa çıkma kısıtlaması vb. faktörlerden kaynaklı fiziksel aktivitede azalma olması beklenen bir durumdur. Bu nedenle, gençler arasında fiziksel aktiviteye yönelik olumlu tutumlar geliştirmek çok önemlidir. Çünkü fiziksel aktiviteye yönelik olumlu destekleyici tutumlar, daha sonraki yaşamda fiziksel aktivitenin alışkanlık haline getirilmesini ve yaşam kalitesinin artmasını sağlayabilir (15).

Araştırma grubunun medeni durumu ile yaşam kalitesi arasındaki ilişki anlamlı yönde değildir ($p>0.05$). Gülmez (2013)'in üniversitede çalışan bireyler ile yaptığı bir çalışmada medeni durum ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı belirlenmiştir (16).

Çalışmada gelir durumu faktörü ile yaşam kalitesi değişkenleri arasındaki ilişki değerlendirildiğinde fiziksel, çevresel ve ulusal alt boyut faktöründe istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Akyüz ve arkadaşları (2017) tarafından üniversite öğrencileri ile yapılan bir araştırmada aile gelir düzeyi ile yaşam kalitesi ulusal sağlık alt boyut puanı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir (17). Twardzik ve arkadaşlarının (2019) yürüttüğü bir çalışmada hastalığa yakalanma riskine sahip ve ekonomisi yüksek düzeyde olan kişilerin, hayat koşullarının nitelikli olmasına bağlı yaşam kalitelerini yüksek algıladıkları bildirilmektedir (18). Başka bir çalışmada da bireylerin yaşam kaliteleri arasında sosyoekonomik seviyeye

göre anlamlı ölçüde farkların olduğu belirtilmektedir. Sosyoekonomik düzeyi düşük olan katılımcı bireylerin yaşam kaliteleri en düşük seviyede olup orta düzeydeki katılımcıların yaşam kalitesi orta düzeyde ve yüksek sosyoekonomik seviyedeki bireylerin yaşam kaliteleri ise büyük ölçüde yüksek düzeyde bulunmuştur (19). Çalışma bulgusu literatürle benzer yöndedir. Sosyoekonomik gücün, bireylerin fiziki, ruhsal, sosyal ve çevresel iyi olma durumuna yönelik farklı olanaklar tanınmasıyla birlikte ve bu olanakların kullanılmasının da yaşam kalitesinde olumlu yönde etken olacağı düşünülebilir. Bu çalışmada öğrencilerin yaşam kalitesi fiziksel, ruhsal ve ulusal alt boyut puan ortalamaları ölçekten her bir alanda alınan min:4, max:20 puan (12) göz önüne alındığında düşük bulunmuştur. Pandemiden önceki süreç ile karşılaştırıldığında üniversite öğrencilerinin salgın sürecinde yaşam kalitesine ilişkin sağlık, ruhsal ve genel yaşam kalitesi alt boyut puan ortalamalarında düşme olduğu bildirilmektedir (20,21). Başka bir çalışmada da Covid-19 pandemi döneminde sağlıklı genç kişilerin yaşam kalitesinde azalma olduğu özellikle genel sağlık algısında önemli ölçüde olumsuz etkilenmenin yaşandığı bildirilmektedir (22). Elde edilen bulgu literatürle benzerlik göstermektedir. Özellikle pandemi sürecinde öğrencilerin sedanter bir yaşam tarzını benimsemiş olması ve fiziksel, ruhsal ve duygusal yorgunluk gibi faktörlerin yaşam kalitelerinin azalmasında belirleyici olduğu düşünülebilir.

Sonuç

Koronavirüs pandemisi öğrencilerin yaşam kalitesini büyük ölçüde etkilemiştir. Bu nedenle, pandemi sürecinin psikolojik ve sosyal çıktıları ile mücadelede öğrencilerin yaşam kalitesinin yükseltilmesine yönelik yapılabilecek hizmetlerin önemli olduğu düşünülmektedir. Bunun sağ-

lanabilmesi için özellikle genç nüfusun sosyal ve ekonomik yönden desteklenmesi gerekmektedir. Bu amaçla; üniversitelerde öğrencilerin yaşam kalitelerinin artırılmasına ilişkin farkındalık eğitimlerinin yapılması ve fiziksel aktivitelere ilişkin planlanmalar oluşturulması önemli girişimler olarak değerlendirilmektedir. Sonuç olarak, pandeminin neden olabileceği sorunlarla baş etmek ve yaşam kalitesini yükseltmek için öğrencilerin yaşadıkları stres ve baş etme yöntemlerine yönelik hem bireysel hem de kurumsal iyileştirici girişimlerin uygulanması önerilmektedir. Bu çalışmanın bulguları, üniversite öğrencilerinde yaşam kalitesinin artırıcı girişimlerin planlanmasında kullanılabilir. Ayrıca, öğrencilerin yaşam kalitesini etkileyebilecek ilişkili diğer faktörlerin çalışıldığı, çok merkezli benzer çalışmalara da referans olacağı düşünülmektedir.

Teşekkür: Çalışmaya katılan tüm öğrencilere teşekkür ederiz.

Yazar katkısı: Fikir/Kavram: T.S. Tasarım: T.S., Y.E.K. Denetleme Danışmanlık: T.S., Y.E.K. Veri Toplama ve İşleme: T.S. Analiz ve Yorum: Y.E.K., T.S. Kaynak Taraması: T.S., Y.E.K. Makale Yazımı: T.S., Y.E.K. Eleştirel İnceleme: T.S., Y.E.K.

Finansal Destek: Araştırmanın maliyeti araştırmacılar tarafından karşılanmıştır.

Çıkar çatışması: Yazarlar aralarında çıkar çatışması olmadığını taahhüt eder.

Kaynaklar

- Huang C, Wang Y, Li X, Ren L, Zhao J, Hu Y, et al. Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China. *The Lancet* 2020; 395: 497-506.
- Covid-19 pandemisinin yaşam kalitesine etkisi: 30 Mart-5 Nisan 2020 (İstanbul, Ankara, Konya İlleri Örneği) Uluslararası Bilim Derneği Raporu. [Internet]. 2024 [12.02.2024]. Erişim: <http://www.iscass.org/uploads/img/covid-19-pandemisinin-yasam-kalitesine-etkisi.pdf>
- Çamur G, Ersanlı E, Abukan B, Canım F. Covid-19 pandemisinde üniversite öğrencilerinin değişen yaşamları ve online (çevrimiçi) eğitimleri üzerine bir araştırma. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi* 2022; 7(1): 247-266.
- Şayık D, Açıköz A, Mutlu F. Koronavirüs pandemisinde sağlık personellerinin uyku kalitesi: meta-analiz. *J Turk Sleep Med.* 2021; 8: 1-6.
- Covid-19 Pandemi Değerlendirme Raporu. [Internet]. 2024 [20.02.2024]. Erişim: <https://www.tuba.gov.tr/files/yayinlar/raporlar/1.%20Versiyon%20Covid-19%20Pandemi%20De%20C4%9Feren-dirme%20Raporu.pdf>
- Demir B, Ateş H. Covid-19 pandemisinin bireysel ve sosyal etkileri. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi* 2023; 11(34): 242-259.
- Altaş D, Yılmaz A. Yaşam memnuniyeti ve yaşam memnuniyetini etkileyen faktörlerin sıralı lojistik regresyon analiziyle incelenmesi. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi* 2021; 7(2): 67-76.
- Çelebi E, Sunal N. Cerrahi servisinde çalışan hemşirelerin yaşam kalitesi ve etkileyen değişkenlerin belirlenmesi. *JAREN* 2016; 2(2): 84-91.
- Temür K, Ünver G, Verimer T. Üniversite öğrencilerinde Covid korkusunun yaşam kalitesine etkisinin incelenmesi. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi* 2022; 7(1): 113-124.
- Tunç AÇ, Zorba, E, Çingöz YE. Covid 19 salgını döneminde egzersiz yaşam kalitesine etkisi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi* 2020; 6(1):127-135.
- Bulguroğlu Hİ, Bulguroğlu M, Özaslan A. Covid-19 pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinin fiziksel aktivite, yaşam kalitesi ve depresyon seviyelerinin incelenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2021; 12(2): 306-311.
- Eser E, Fidaner H, Fidaner C, Yalçın Eser S, Elbi H, Göker E. WHOQOL - 100 ve WHOQOL-Bref'in Psikometrik Özellikleri. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi* 1999; 7(ek2): 23-40.
- Özdemir Petek M, Kurtgil S. Üniversite öğrencilerinin Covid-19 pandemi sürecindeki yaşam kaliteleri ve duygusal yeme eğilimleri. *Sağlık Bilimleri ve Klinik Araştırmaları Dergisi* 2022; 1(1): 37-47.

14. Moritz AR, Marques-Pereira E, Pereira-de-Borba K, Clapis MJ, Gryczak-Gevert V, Mantovani, MDF. Quality of life of undergraduate nursing students at a Brazilian public university. *Investigación y Educación en Enfermería* 2016; 34(3), 564-572.
15. Nowak PF, Bożek A, Blukacz M. Physical activity, sedentary behavior, and quality of life among university students. *Biomed Res. Int.* 2019; 97: 1281.
16. Gülmez H. Çalışanların yaşam kalitesini etkileyen faktörler. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care* 2013; 7(4): 74-82.
17. Akyüz, H, Yaşartürk, F, Aydın, İ, Zorba E, Türkmen, M. Üniversite öğrencilerinin yaşam kalitesi ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2017; 3(SI): 253-262.
18. Twardzik E, Clarke P, Elliott MR, Haley WE, Judd S, Colabianchi N. Neighborhood socioeconomic status and trajectories of physical health-related quality of life among stroke survivors. *Stroke* 2019; 50(11): 3191-3197.
19. Ergün N, Sakız H. COVID-19 sürecinde önleyici davranışlar ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2021; 9(6): 1679-1697.
20. Beisland EG, Gjeilo KH, Andersen JR, Bratås O, Bø B, Haraldstad K, et al. Quality of life and fear of COVID-19 in 2600 baccalaureate nursing students at five universities: a cross-sectional study. *Health Qual Life Outcomes* 2021; 19: 198.
21. Leong Bin Abdullah MFI, Mansor NS, Mohamad MA, Teoh SH. Quality of life and associated factors among university students during the COVID-19 pandemic: a cross-sectional study. *BMJ Open* 2021; 11(10): e048446.
22. Ovdii MA, Solomakha KM, Yasynetskyi MO, Ponomarenko NP, Rydzal YMA. Study of physical activity levels and quality of life in young adults during the Covid-19 pandemic. *Wiadomosci Lekarskie* 2021; 74(6): 1405-1408.